

Krachtlijnen van het internationaal onderwijs- en vormingsbeleid. Eindrapport 2018-2019.

INHOUD

EUROPESE UNIE

1 ONDERWIJS EN VORMING OP DE AGENDA VAN ALGEMEEN BELEID	3
1.1 ONDERWIJS EN VORMING HOGER OP DE AGENDA SINDE GÖTEBORG	3
1.2 ONDERWIJS EN VORMING IN DE JAARLIJKS WEERKERENDE CYCLUS VAN HET EUROPEES SEMESTER	3
1.2.1 Wat is het Europees Semester?	3
1.2.2 Landverslagen en landspecifieke aanbevelingen 2019	4
1.3 HET WERKPROGRAMMA VAN DE COMMISSIE VOOR 2019	9
2 VOORZITTERSCHAPPEN VAN DE EU	10
2.1 OOSTENRIJKS VOORZITTERSCHAP	10
2.1.1 Algemene prioriteiten	10
2.1.2 Prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming	10
2.2 DE TROJKA ROEMENIË-FINLAND-KROATIË	11
2.3 HET ROEMEENS VOORZITTERSCHAP	11
2.3.1 Algemene prioriteiten	11
2.3.2 Prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming	12
2.4 HET FINS VOORZITTERSCHAP	12
2.4.1 Algemene prioriteiten	12
2.4.2 Prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming	12
3 ONDERWIJS EN VORMING	13
3.1 NAAR EEN EUROPESE ONDERWIJSRUIMTE 2025?	13
3.2 ERASMUS+	14
3.2.1 Het lopende programma	14
3.2.2 Naar een opvolger van Erasmus+	16
3.3 RESULTATEN VAN DE RADEN ONDERWIJS, JEUGDZAKEN, CULTUUR EN SPORT	17

3.3.1 Raad november 2018	17
3.3.2 Raad februari 2019	17
3.3.3 Raad mei 2019	17
3.4 STUDIES – PUBLICATIES – CONFERENTIES	18
3.4.1 De Onderwijs- en Opleidingsmonitor 2018 (ET Monitor)	18
3.4.2 Conferentie: Forum on the future of learning	19
3.4.3 Eurydice publicaties	19
4 ANDERE BELEIDSDOMEINEN	20
4.1 JEUGD	20
4.2 SOCIAAL BELEID	21

OESO

1 EDUCATION AT A GLANCE 2018	23
2 SDG 4 IN OECD-LANDEN	23
3 TRENDS SHAPING EDUCATION	24
3.1 OPVALLEND IN DE EDITIE 2019	24
3.2 SAMENVATTING	24
3.2.1 Opbouw van de publicatie	24
3.2.2 Welke trends?	25
4 INTERNATIONALE TOP OVER HET LERARENBEROEP	27
5 TALIS 2018	27

UNESCO

1 GLOBAL EDUCATION MONITORING REPORT, 2019: MIGRATION, DISPLACEMENT AND EDUCATION: BUILDING BRIDGES, NOT WALLS	29
2 EQUITY	29
2.1 MEASURING EQUITY IN EDUCATION	29
2.2 EQUITY IN EDUCATION	30
3 EEN REFERENTIEKADER VOOR DIGITALE COMPETENTIE	30

EUROPESE UNIE

1 Onderwijs en vorming op de agenda van algemeen beleid

1.1 Onderwijs en vorming hoger op de agenda sinds Göteborg

Sinds de Sociale Top in Göteborg (17 november 2017) en de daaropvolgende Conclusies van de Europese Raad over Onderwijs en Cultuur (14 december 2017) staan Onderwijs en Vorming hoog op de agenda van het algemeen EU-beleid.

Het is immers uitzonderlijk dat de Europese Raad van regeringsleiders en staatshoofden conclusies aanneemt met betrekking tot onderwijs. De leiders hebben het belang benadrukt van de maatschappelijke, educatieve en culturele dimensie van beleidsmaatregelen om Europeanen samen te brengen en te bouwen aan een gemeenschappelijke toekomst. Krachtens de Verdragen blijven de lidstaten primair bevoegd op deze gebieden, maar er kan veel worden bereikt door samen te werken, met volledige inachtneming van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel.

Uit de conclusies, met focus op onderwijs: 'Onderwijs en cultuur vervullen een sleutelrol bij het opbouwen van inclusieve, hechte samenlevingen, en bij het op peil houden van ons concurrentievermogen'. Deze trend zet zich verder. Waar onderwijs en vorming vroeger eerder bekeken werden vanuit een economisch en arbeidsmarktgericht perspectief, worden onderwijs en vorming nu ook gewaardeerd vanuit een streven naar inclusie en cohesie. De rol van onderwijs-, cultuur- en jeugdbeleid wordt gezien als bepalende factor bij het bevorderen van gedeelde Europese waarden en idealen en bij het creëren van een Europese identiteit.

1.2 Onderwijs en vorming in de jaarlijks weerkerende cyclus van het Europees Semester

1.2.1 Wat is het Europees Semester?

Het Europees Semester is een cyclus van coördinatie van het economisch en het begrotingsbeleid in de EU. Het is een onderdeel van het Europese kader voor economisch bestuur. In het kader van het Europees semester stemmen de lidstaten hun begrotings- en hun economisch beleid af op de doelstellingen en regels die op EU-niveau zijn overeengekomen. In de Europe 2020-strategie zijn doelstellingen en benchmarks vervat die rechtstreeks betrekking hebben op onderwijs.

Het semester werkt met een duidelijk tijdschema, volgens welk de lidstaten advies op EU-niveau ('richtsnoeren') krijgen en vervolgens hun beleidsplannen ('nationale hervormingsprogramma's' en 'stabiliteits- of convergentieprogramma's') indienen, die op EU-niveau worden beoordeeld.

Na beoordeling van deze plannen krijgen de lidstaten individuele aanbevelingen ('landspecifieke aanbevelingen') voor hun nationaal begrotings- en hervormingsbeleid. Het is de bedoeling dat de lidstaten rekening houden met deze aanbevelingen wanneer zij hun begroting voor het komende jaar opstellen en wanneer zij besluiten nemen met betrekking tot hun economisch,

werkgelegenheids-, onderwijs- en ander beleid. Indien nodig krijgen zij ook aanbevelingen voor de correctie van macro-economische onevenwichtigheden.

1.2.2 Landverslagen en landspecifieke aanbevelingen 2019

1.2.2.1 De landenrapporten voor de EU en voor België

Op 27 februari 2019 publiceerde de Commissie haar 'Winter Package', met 28 [landenrapporten](#). Tegelijk publiceerde de Commissie een [Mededeling](#) over de belangrijkste bevindingen in die landenrapporten.

Landenrapporten zijn analytische documenten die een overzicht bieden van de economische en sociale uitdagingen in de Lidstaten, en van hun beleid. Voor sommige Lidstaten identificeerde de Commissie de nood aan een diepteanalyse, in haar [Alert Mechanism Report](#) in november 2018. Voor deze Lidstaten bevatten de landenrapporten een IDR (in-depth review).

De landenrapporten dienen op hun beurt als basis voor de discussie tussen de Commissie en de Lidstaten. Die resulteert in de nationale programma's van de Lidstaten (april), en daarna in de jaarlijkse CSR (Country-Specific Recommendations) of landspecifieke aanbevelingen (zie verder).

Bij de opmaak van de landenrapporten werden de Lidstaten zoals gebruikelijk geconsulteerd; ze hadden de kans om de accuraatheid van de feiten en tabellen te controleren. De uiteindelijke analyse is die van de Commissie.

Het rapport voor België

Een van de landspecifieke aanbevelingen (LSA) in 2018 had rechtstreeks betrekking op onderwijs: 'De hindernissen om te werken wegnemen en de doeltreffendheid van een actief arbeidsmarktbeleid versterken, met name voor laagopgeleiden, mensen met een migrantenachtergrond en oudere werknemers. De hervormingen op het gebied van onderwijs en opleiding voortzetten, onder meer door kansengelijkheid te bevorderen en het percentage afgestudeerden in de wetenschappen, technologie, ingenieurswetenschappen en wiskunde te verhogen.'

De Europese Commissie oordeelt dat België 'beperkte vooruitgang' heeft geboekt bij de aanpak van deze LSA:

- Beperkte vooruitgang bij het wegnemen van negatieve prikkels om te werken en het versterken van de effectiviteit van het actieve arbeidsmarktbeleid.
- Beperkte vooruitgang bij het doorvoeren van hervormingen op het gebied van onderwijs en opleiding.
- Beperkte vooruitgang bij het vergroten van het percentage afgestudeerden in de wetenschappen, technologie, ingenieurswetenschappen en wiskunde.

In het hoofdstuk 'Onderwijs' wordt hier meer in detail op in gegaan.

- De over het algemeen goede **onderwijsprestaties zijn verslechterd en de verschillen in verband met sociaaleconomische en migratie-achtergrond zijn groot**. De gelijkekansenkloof wat betreft onderwijsresultaten als gevolg van sociaaleconomische en

migrantenachtergrond is groot. België vertoont nog steeds significante sociaaleconomische ongelijkheden op het gebied van onderwijsresultaten. Voor leesprestaties is de kloof naar sociaaleconomische status toegenomen van 13,7% in 2000 tot 17,1% in 2015 (OESO, 2018). De helft van de leerlingen met een kansarme achtergrond is geconcentreerd in scholen die als kansarm worden gekarakteriseerd.

- Het percentage jongeren dat **de basisvaardigheden** niet beheerst, kan in alle Gemeenschappen (en met name in de Franse Gemeenschap) worden verbeterd. In de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap bedraagt het percentage in de drie domeinen wetenschap, lezen en rekenen laag presterende 15-jarige leerlingen respectievelijk 10,9%, 14,9% en 8,8%. Door niet te voldoen aan de minimumnormen voor drie essentiële vakken, zullen deze leerlingen in hun toekomstige opleiding, op de arbeidsmarkt en later in hun leven hoogstwaarschijnlijk met ernstige problemen kampen.
- De deelname aan **voor- en vroegschoolse educatie** is zeer hoog, ondanks de aanhoudende uitdagingen met betrekking tot lage inkomens en immigrantengezinnen. Ondanks een hoge deelname van 98% in 2016 staat het stelsel van voor- en vroegschoolse educatie voor de uitdagingen om gezinnen in armoede te bereiken en met de multiculturele context om te gaan. De populatie van driejarige kinderen bereikte in 2018 het hoogste niveau ooit, en groeide het snelst bij kansarme groepen, met name groepen met een migrantenachtergrond. Kloven op het gebied van instroom en regelmatige aanwezigheid blijven significant en kunnen van invloed zijn op taalvaardigheden. De Vlaamse Gemeenschap heeft het aantal personeelsleden in verhouding tot het aantal kinderen verbeterd en ondersteunt een grotere instroom en aanwezigheid door voor elk kind van niet-Nederlandstalige ouders een premie toe te kennen aan scholen om de taalvaardigheden van het kind te verbeteren. Ook worden toekomstige kleuteronderwijzers opgeleid in het omgaan met deprivatie en diversiteit.
- België heeft het percentage **voortijdige schoolverlaters** (vsv) teruggedrongen, maar het blijft hoog in Brussel en bij niet in de EU geboren jongeren en jonge mannen in de steden. Het vsv-percentage in 2017 bedroeg 8,9%, wat minder is dan het EU-gemiddelde van 10,6% en de nationale Europa 2020-doelstelling van 9,5%. De verschillen blijven echter groot tussen de Gewesten (Vlaanderen 7,2%, Wallonië 10,5%, Brussels Hoofdstedelijk Gewest 12,9%) en bevolkingsgroepen. Het vsv-percentage is bijzonder hoog voor niet in de EU geboren jongeren (16,7%) en voor jonge mannen in steden (14,4%). Het vsv-percentage is gecorreleerd met vroege tracking, zittenblijven en veranderingen in traject/school/opleiding, met name in stedelijke beroepsscholen en in achterstandswijken. Er worden maatregelen genomen om het percentage voortijdige schoolverlaters verder terug te dringen. De Vlaamse Gemeenschap is van plan om de begeleiding en ondersteuning van leerlingen te versterken, terwijl haar 'Strategisch Plan Geletterdheid' gericht is op het verhogen van het alfabetiseringsniveau onder leerlingen die het risico lopen de school voortijdig te verlaten. De volledige uitrol van het duale beroepsonderwijs en de duale beroepsopleiding in 2019 is ook bedoeld om voortijdig schoolverlaten terug te dringen door de motivatie van leerlingen te vergroten.
- Leerkrachten hebben meer ondersteuning **nodig om met diversiteit om te gaan**. België is een van de weinige EU-landen waar schooldirecteuren melden dat de kwaliteit van de onderwijskrachten in achterstandsscholen slechter is dan in de andere scholen. In beide Gemeenschappen zijn de hervormingen om de kwaliteit van de initiële lerarenopleiding te

verbeteren en aan te passen aan de meer veeleisende schoolomgeving goedgekeurd en zullen deze vanaf september 2019 in de Vlaamse Gemeenschap en vanaf 2020 in de Franse Gemeenschap worden ingevoerd.

- Gezien de al hoge uitgaven voor onderwijs moeten de hervormingen worden uitgevoerd met meer **focus op het verhogen van efficiëntie, effectiviteit, toekomstgerichte competenties** (wetenschap, technologie, engineering, wiskunde en digitale vaardigheden) en arbeidsmarktrelevantie van het onderwijsstelsel.
- De Vlaamse Gemeenschap voert vanaf **2019/2020 een aantal hervormingen door in het secundair onderwijs**. De maatregelen omvatten een nieuwe toolkit gevalideerde toetsen basisonderwijs en een nieuwe indeling van het studieaanbod om leerlingen te helpen de juiste keuzes te maken. Differentiëring en remediëring in de eerste graad en een gemakkelijker overgang naar het hoger onderwijs of de arbeidsmarkt moeten bijdragen tot meer gelijke kansen. Vroege tracking van leerlingen blijft echter een probleem. Vanaf 2019/2020 worden hogere eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs ingevoerd, hetgeen in de komende jaren voor de tweede en derde graad zal gebeuren.
- **Ongelijkheden op onderwijsgebied zijn eveneens vastgesteld in het tertiair onderwijs**. Het afstudeerpercentage tertiair onderwijs (45,9% in 2017) ligt dicht bij de nationale doelstelling voor 2020 (47%). Er bestaan nog steeds ongelijkheden in verband met sociaaleconomische status, gezinssituatie en migratieachtergrond. Terwijl 48,8% van de in België geboren bevolking in de leeftijd van 30-34 jaar tertiair onderwijs heeft voltooid, heeft slechts 29,5% van de niet in de EU geboren bevolking tertiair onderwijs genoten. De kloof tussen het opleidingsniveau van mensen met een handicap en mensen zonder handicap is veel groter dan het EU-gemiddelde (25,5 ppt. tegen 13,2 ppt.)
- **Het aantal afgestudeerden in het tertiair onderwijs** is hoog, maar er zijn te weinig afgestudeerden in sectoren die het meest ondersteunend zijn voor innovatie en groei, zoals wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM). In 2016 stond België in de EU op de 26e plaats voor STEM-afgestudeerden in het tertiair onderwijs, met een laag percentage nieuwkomers in verwante tertiaire opleidingen, met name wat betreft vrouwen. In 2017 was het aandeel jonge Belgen van 16/24 jaar met digitale vaardigheden op of boven basisoniveau (78,8%) lager dan het EU-gemiddelde (81,9%). Het percentage afgestudeerden in België (1,8 per 1000 inwoners) is laag, vooral in vergelijking met Frankrijk (2,4) en Duitsland (3,0). De algemene uitvoering van het "STEM-Actieplan 2012-2020" vordert, maar het aantal STEM-afgestudeerden in het secundair onderwijs in technische en beroepstrajecten is sinds 2010 gestagneerd.
- **Bovendien zijn veel afgestudeerden nog steeds niet voldoende vertrouwd met de ingesteldheid van een "kennisondernemer"**. Ze beschikken vaak niet over de vaardigheden die vereist zijn om nieuwe ideeën te genereren en te implementeren via nieuwe ondernemingen. Vlaanderen voert momenteel hervormingen door om ondernemersvaardigheden in het aanbod hoger onderwijs te verbeteren en ondernemerschap als een echte loopbaankeuze voor studenten mogelijk te maken.
- Momenteel worden **duaal leren** en het leerlingenstelsel bevorderd. In de afgelopen jaren zijn er initiatieven genomen om de werkgebaseerde leercomponent in het beroepsonderwijs en -opleiding te verbeteren. De Vlaamse Gemeenschap werkt aan de invoering van duaal leren als een nieuw traject van het secundair onderwijs, terwijl hoger

beroepsonderwijs en hogere beroepsopleiding worden overgeheveld van centra voor volwassenenonderwijs naar instellingen voor hoger onderwijs.

- **De deelname van volwassenen aan onderwijs en opleiding is laag, waarin zwakke prikkels tot uitdrukking komen.** Het deelnamepercentage aan volwasseneneducatie is in 2017 gestegen, maar blijft onder het EU-gemiddelde (8,5% tegenover 10,9%). Er zijn grote gewestelijke verschillen, aangezien het deelnemingspercentage van Brussel (12,6%) bijna tweemaal zo hoog is als dat van Wallonië (6,7%). Het daalt met de leeftijd en neemt toe met het opleidingsniveau. België presteert beter op het gebied van opleiding binnen bedrijven, met een hoger aandeel van het aanbod van bedrijven (12% tegenover een EU-gemiddelde van 9,5%) en een hoger dan gemiddeld aandeel van werknemersdeelname. Opleiding door bedrijven is meer dan in de meeste lidstaten gericht op technische, praktische of beroepsspecifieke vaardigheden. Dit doet denken dat er onvoldoende prikkels zijn voor bij- en omscholing.

In een bijlage formuleert de Commissie voorlopige standpunten over prioritaire investeringsterreinen. Deze bijlage kan als basis dienen voor een dialoog tussen België en de diensten van de Commissie ten behoeve van de programmering van de fondsen van het cohesiebeleid. **Om de kwaliteit en inclusie in onderwijs en opleiding te bevorderen en om een levenslang leren te stimuleren**, zijn met name de volgende investeringsbehoeften met hoge prioriteit geïdentificeerd:

- ervoor zorgen dat stelsels voor beroepsopleiding relevant zijn voor de arbeidsmarktbehoeften en aantrekkelijk voor studenten en werkgevers;
- ondersteuning bieden voor de verwerving via onderwijs en opleiding van essentiële competenties en vaardigheden voor de 21ste eeuw (zoals digitale vaardigheden);
- moderniseren van infrastructuur en/of uitrusting voor voor- en vroegschoolse educatie kinderopvang, school en beroepsonderwijs en -opleiding, en versterking van ondersteunende diensten voor een inclusief onderwijssysteem;
- ontwikkelen van de competenties van leraren, opleiders, onderzoekers en andere medewerkers in de sector;
- gerichte ondersteuning bieden aan individuele (kansarme) leerlingen zodat de toegang verbetert;
- meer basisvaardigheden worden verworven en meer leerlingen op alle niveaus hun onderwijs en opleiding afmaken;
- versterken van inclusieve, kwalitatieve scholing en opleiding voor mensen met een handicap;
- bevorderen en moderniseren van volwassenonderwijs via bij- en omscholing.

[Het landenrapport België 2019](#)

1.2.2.2 De landspecifieke aanbevelingen voor de EU en voor België

5 juni 2019

De Commissie publiceerde de [landspecifieke aanbevelingen](#) voor de Lidstaten, samen met een [Mededeling](#).

De aanbevelingen voor België

Het document bevat, naast een diepgaande economische analyse, volgende vaststellingen die te maken hebben met onderwijs en vorming:

‘De neerwaartse trend in onderwijsprestaties en het bestaan van significante verschillen in het onderwijssysteem blijven een zorg. Het percentage jongeren dat de basisvaardigheden niet beheerst, kan worden verbeterd, met name in de Franse Gemeenschap, waar het aandeel boven het OESO-gemiddelde ligt. De kloof wat betreft onderwijsresultaten als gevolg van sociaaleconomische en migrantenachtergrond is groot. Leraren hebben meer steun nodig om met diversiteit om te gaan, en het blijft nodig de voortdurende professionele ontwikkeling van leraren aan te passen. Hervormingen om de onderwijsresultaten te verbeteren en ongelijkheden aan te pakken, moeten worden geïntensiveerd om kennisintensieve, duurzame en inclusieve groei en sociale inclusiviteit te stimuleren. De uitrol van het "Pacte pour un Enseignement d'excellence", het vlaggenschip van de onderwijshervorming in de Franse Gemeenschap die basisvaardigheden, efficiëntie en governance moet verbeteren en ongelijkheid moet aanpakken, vordert. Besluiten over de organisatie van het werk van leerkrachten, over het gemeenschappelijke basisleerplan, over de status van schooldirecteuren en de verbetering van de kennis van het Frans voor nieuwkomers, zijn aangenomen en zullen van toepassing zijn met ingang van september 2020. De Vlaamse Gemeenschap voert vanaf 2019/2020 een aantal hervormingen door in het secundair onderwijs, maar vroege tracking van leerlingen blijft een zorg. De impact van deze hervormingen en maatregelen zal ook afhangen van de effectieve implementatie en monitoring ervan. Het federale parlement heeft ook de leerplichtige leeftijd verlaagd van zes tot vijf jaar. Gezien de reeds hoge uitgavenniveaus voor onderwijs zullen de hervormingen moeten worden uitgevoerd met een sterkere focus op het vergroten van de efficiëntie en effectiviteit van het systeem en het vermogen van het systeem om toekomstgerichte en arbeidsmarktrelevante competenties te leveren.’

‘Vaardighedenmismatches en lage beroepsmobiliteit bemoeilijken de groei van werkgelegenheid en productiviteit. Ondanks verscheidene gewestelijke en federale maatregelen die zijn genomen om tekorten aan vaardigheden aan te pakken en de activering te bevorderen, onder meer in het kader van de Jobdeal, worden in verschillende sectoren tekorten aan arbeidskrachten vastgesteld, in het bijzonder in de informatie- en communicatietechnologieën, de bouw en de gezondheidszorg. De groei van de bouwsector wordt afgeremd door een gebrek aan vaardigheden en een tekort aan arbeidskrachten. Er zijn belangrijke behoeften op het gebied van omscholing en vaardigheidsverbetering van de beroepsbevolking in bepaalde sectoren. De participatie van volwassenen aan onderwijs en opleiding en beroepsmobiliteit is eveneens laag. Slechte taalvaardigheden zijn een belangrijk probleem, met name in Brussel, waar volgens het nationaal hervormingsprogramma in ongeveer 50% van de vacatures kennis van zowel Frans als Nederlands gevraagd wordt. Het aantal afgestudeerden in het tertiair onderwijs is hoog, maar er zijn te weinig afgestudeerden in wetenschap, technologie, engineering en wiskunde (STEM). In 2016 stond België in de EU op de 26e plaats voor STEM-afgestudeerden in het tertiair onderwijs, met een laag percentage nieuwkomers in

verwante tertiaire opleidingen, met name voor vrouwen. De algemene uitvoering van het "STEM-Actieplan 2012-2020" vordert in Vlaanderen, maar het aantal STEM-afgestudeerden in het secundair onderwijs in technische en beroepstrajecten is sinds 2010 gestagneerd. De Franse Gemeenschap heeft geen STEM-beleidsstrategie en moet haar onlangs goedgekeurd plan "Stratégie numérique pour l'Education" voor scholen nog uitvoeren. Het tekort aan professionals met ondernemerskennis op het gebied van wetenschap, technologie, engineering en wiskunde belemmert de ontwikkeling van start-ups. Het algemene niveau van digitale vaardigheden is goed, maar is niet verbeterd. In het nationaal hervormingsprogramma wordt gewezen op het akkoord tussen Vlaanderen en Wallonië om de intergewestelijke arbeidsmobiliteit te verbeteren.'

Een van de vier landspecifieke aanbevelingen heeft rechtstreeks te maken met onderwijs en vorming, en luidt als volgt:

'De hindernissen om te werken wegnemen en de doeltreffendheid van een actief arbeidsmarktbeleid versterken, met name voor laagopgeleiden, oudere werknemers en mensen met een migrantenachtergrond. **De prestaties en de inclusiviteit van de onderwijs- en opleidingssystemen verbeteren en de vaardighedenmismatches aanpakken.'**

[De landspecifieke aanbevelingen voor België](#)

1.3 Het werkprogramma van de Commissie voor 2019

23 oktober 2018

Ieder jaar stelt de Commissie een werkprogramma op met een lijst van maatregelen voor de komende twaalf maanden. Het werkprogramma maakt het publiek en de medewetgevers duidelijk met welke nieuwe voorstellen de Commissie wil komen, welke hangende voorstellen zij wil intrekken en welke EU-wetgeving zij wil herzien.

De Europese Commissie stelde nu haar werkprogramma 2019 voor, met als titel 'Beloften nakomen en de toekomst voorbereiden (Delivering what we promised and preparing for the future)'. Het programma 2019 bevat geen verrassingen. Deze Commissie blijft haar aandacht richten op problemen die alleen met gezamenlijke Europese actie kunnen worden aangepakt.

Drie prioriteiten:

- Snel tot een akkoord komen over de wetgevingsvoorstellen die al zijn ingediend om de tien politieke prioriteiten te verwezenlijken;
- Een beperkt aantal nieuwe initiatieven om lopende problemen aan te pakken;
- Een aantal initiatieven presenteren voor de toekomst van de EU met 27 lidstaten, waarmee een stevigere basis wordt gelegd voor een sterk, verenigd en soeverein Europa.

De Commissie heeft voor het opstellen van het werkprogramma voor 2019 overleg gepleegd met het Europees Parlement en de Raad. Het is voor het komende jaar de prioriteit van de Commissie om voor zoveel mogelijk voorstellen groen licht te krijgen.

Geen enkel initiatief is rechtstreeks gelinkt aan het beleidsdomein onderwijs.

[Het werkprogramma van de Commissie](#)

2 Voorzitterschappen van de EU

2.1 Oostenrijks Voorzitterschap

Juli-december 2018

2.1.1 Algemene prioriteiten

De prioriteiten van het Oostenrijks voorzitterschap sloten aan bij de gemeenschappelijke doelen van een zogenoemde trojka, die Oostenrijk samen met Bulgarije en Estland vormde. Die doelen waren met name gericht op Europese veiligheid, het versterken van de Europese buitengrenzen, economische groei en versterking van het concurrentievermogen. Het Oostenrijks voorzitterschap moest daarnaast een aantal uitdagingen op Europees niveau in goede banen leiden. Zo werd tijdens het voorzitterschap onderhandeld over de Europese meerjarenbegroting en over de brexit.

Het motto van het Oostenrijks voorzitterschap was 'A Europe that protects'. Drie beleidsgebieden binnen dat thema kregen tijdens het voorzitterschap extra aandacht:

- veiligheid en de bestrijding van illegale migratie
- welvaart en concurrentiekracht door middel van digitalisatie
- stabiliteit in de buurlanden - toenadering tot de Balkanlanden

2.1.2 Prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming

Het centrale thema van het Oostenrijkse voorzitterschap in het onderwijs en het hoger onderwijs is de toekomst van de EU-samenwerking op onderwijsgebied. Afgezien van de besprekingen over wat er na het strategisch kader Onderwijs en Opleiding 2020 (ET 2020) zal komen, werd een sleutelrol toegekend aan de conclusies van de Europese Raad van 14 december 2017 en de mededeling van de Commissie "De Europese identiteit versterken door middel van onderwijs en cultuur", die inzetten op het streven naar een Europese onderwijsruimte, de 'European Education Area'.

Een belangrijk dossier onder het Oostenrijkse voorzitterschap is het vervolgprogramma van Erasmus+. Het Oostenrijkse voorzitterschap begon binnen de Raad onderhandelingen om overeenstemming te bereiken over de belangrijkste onderdelen van het programma.

Het voorzitterschap werkte ook aan een consensus over het voorstel voor een aanbeveling van de Raad over de wederzijdse erkenning van diploma's hoger onderwijs, diploma's leerplichtonderwijs en studieperiodes in het buitenland. Er startten ook onderhandelingen over het voorstel voor een aanbeveling van de Raad over het stimuleren van het leren van talen.

Meer informatie op <https://www.eu2018.at/>

2.2 De Trojka Roemenië-Finland-Kroatië

Roemenië vormt samen met Finland en Kroatië een zogenaamde 'trojka' (sinds 2009 ingevoerd, om continuïteit in beleid te verhogen). De prioriteiten van het Roemeens Voorzitterschap sluiten aan bij de gemeenschappelijke doelen van deze trojka. Die doelen zijn onder meer gericht op het versterken van het vertrouwen van burgers in de EU, een toekomstgericht klimaatbeleid en het versterken van de rol van de EU op het wereldtoneel.

Uit de tekst van het programma blijkt dat onderwijs een belangrijke rol wordt toegekend, niet enkel vanuit economisch oogpunt, maar ook vanuit een streven naar inclusie en cohesie. We lezen onder de doelstelling 'A Union that empowers and protects all its citizens':

'European citizens expect more from the European Union than economic benefits. Education, including lifelong learning, culture, sport, and policies geared towards the youth are important not only from a competitiveness point of view but also for the inclusiveness and cohesion of our societies. The three Presidencies will take forward the implementation of policies aimed at strengthening social dimension, tackling skills mismatch, and promoting the level of social protection of citizens.'

[Het trio programma](#)

2.3 Het Roemeens Voorzitterschap

Januari-juni 2019

Van 1 januari tot en met 30 juni 2019 vervult Roemenië het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Roemenië is voor het eerst voorzitter van de Raad; het land is in 2007 lid geworden van de Europese Unie.

2.3.1 Algemene prioriteiten

Het programma van het voorzitterschap heeft 4 hoofdprioriteiten:

- een Europa van convergentie
- een veiliger Europa
- Europa als sterke mondiale speler
- een Europa van gemeenschappelijke waarden

Verder krijgt Roemenië tijdens het voorzitterschap op Europees niveau uiteraard ook te maken met de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de EU en de verkiezingen voor het Europees Parlement.

<https://www.romania2019.eu/>

[Voorstelling van het programma](#)

[Het programma](#)

2.3.2 Prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming

Het beleid op het gebied van onderwijs, cultuur, jeugd en sport staat centraal op de Europese agenda, met beide een hoge sociale relevantie en een significante economische dimensie. Versterking van het Europese beleid op deze gebieden draagt bij tot de economische en sociale ontwikkeling van de EU. De rol van onderwijs-, cultuur- en jeugdbeleid is een bepalende factor bij het bevorderen van **gedeelde Europese waarden en idealen** en bij het creëren van een Europese identiteit.

Het initiatief om in 2025 de **Europese onderwijsruimte** (zie ook 3.1) op te richten – wat Roemenië steunt – is bepalend voor de toekomst van de Europese Unie, en heeft als doel geschikte oplossingen te vinden voor de talrijke uitdagingen waarmee de EU vandaag wordt geconfronteerd. De Europese onderwijsruimte ondersteunt alle Europese onderwijs- en opleidingsstelsels, waardoor ze meer competitief en aantrekkelijk voor studenten en docenten uit de hele wereld moeten worden.

Het voorzitterschap zet de gesprekken voort richting een voorstel tot regulatie van de opvolger van het Erasmus+-programma.

Het centrale thema is hier '**Onderwijs dat verbindt**', en het voorzitterschap zet in op drie dimensies: mobiliteit, inclusie en excellentie. Gesprekken over het voorstel voor regulering van **Erasmus+** worden verdergezet. Er wordt ook gewerkt aan de voorbereiding van twee aanbevelingen: een over een alomvattende aanpak van het **aanleren en leren van talen** en een over hoogwaardige **voorschoolse opvang en onderwijssystemen voor jonge kinderen**.

[De prioriteiten](#)

2.4 Het Fins Voorzitterschap

Juli-december 2019

2.4.1 Algemene prioriteiten

Het programma wordt momenteel nog voorbereid door de nieuwe Finse regering (nog niet beschikbaar op 21 juni 2019).

www.eu2019.fi

2.4.2 Prioriteiten op vlak van onderwijs en vorming

Tijdens het Fins Voorzitterschap van de EU zijn dit de belangrijkste dossiers op vlak van onderwijs en vorming:

- Start trilogie Erasmus+;
- Post ET2020;
 - De relatie tussen het post 2020 kader en de Europese Onderwijsruimte (resolutie over de EEA op de Raad van 8 november);
 - De governance;
 - Werkmethodes en instrumenten;

- Benchmarks.
- Het belang van investeren in human capital (debat met ministers van onderwijs en van financiën op 8 november).

Verder staan op de agenda:

- Promoten van 'continuous learning' (conclusies op de Raad van 8 november);
- Toekomstgericht onderwijs;
- Versterken van gelijkheid, billijkheid en effectiviteit;
- Verhogen van samenwerking tussen onderwijs en onderzoek.

3 Onderwijs en vorming

Twee belangrijke, met elkaar verweven dossiers staan op de agenda: het werken richting een Europese Onderwijsruimte 2025 en de voorbereidingen van het opvolgprogramma van het lopende Erasmus+. Beide zijn gelinkt aan de voorbereidingen van een Europees Raamwerk voor Onderwijs en Vorming post 2020.

3.1 Naar een Europese Onderwijsruimte 2025?

De Europese Commissie publiceerde al op 14 november 2017 de Mededeling '[Een Europese onderwijsruimte in 2025: een Europese identiteit via onderwijs en cultuur bevorderen](#)'. Daarin verwoordde ze haar visie over hoe we tegen 2025 een Europese onderwijsruimte tot stand kunnen brengen. De Commissie is van mening dat alle lidstaten er belang bij hebben het potentieel van onderwijs en cultuur ten volle te benutten om werkgelegenheid, economische groei en sociale rechtvaardigheid te bevorderen en de Europese identiteit in al haar verscheidenheid tot uitdrukking te brengen.

Op de Raad Onderwijs van november 2018 hielden de ministers een oriënterend debat over de totstandbrenging, tegen 2025, van een Europese Onderwijsruimte die stoelt op vertrouwen, wederzijdse erkenning, samenwerking en uitwisseling van beste praktijken, mobiliteit en groei. Uitgangspunt voor het debat was een discussienota van het voorzitterschap, met volgende vragen:

- Welke acties kunnen Lidstaten ondernemen om een Europese Onderwijsruimte tegen 2025 mogelijk te maken en te promoten?
- Wat zijn de drempels?
- Bovenop de prioritaire werkstromen geïdentificeerd door de Europese Raad in december 2017, welke andere gemeenschappelijke topics op vlak van onderwijs zijn volgens de Lidstaten essentieel om een Europese Onderwijsruimte tegen 2025 succesvol te kunnen implementeren?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de huidige samenwerking binnen ET2020, de opvolger van dat raamwerk en andere instrumenten van de EU bijdragen tot de totstandkoming van de Europese Onderwijsruimte?

Ministers zijn het erover eens dat Erasmus+ erg belangrijk is voor de totstandkoming van de Europese Onderwijsruimte. Als belangrijke drempels noemen ze de digitale kloof, het leren van vreemde talen en de nood aan meer inclusieve benaderingen. Voor een Europese Onderwijsruimte is er nood aan meer mobiliteit, meer inclusie, meer wederzijdse erkenning, meer vreemde talenkennis en betere leraren.

Ook op de Raad Onderwijs van mei 2019 stond de Europese Onderwijsruimte op de agenda. Op basis van een discussiestuk van het voorzitterschap hebben de ministers een oriënterend debat gehouden over "Bouwen aan de toekomst van Europa: de bijdrage van onderwijs en opleiding aan de versterking van de sociale samenhang". Doel van het debat was om na te denken over concrete toekomstige stappen in de ontwikkeling van de Europese onderwijsruimte tegen 2025, met bijzondere nadruk op het versterken van de sociale cohesie.

[De discussienota](#)

De vragen voor de ministers:

- Wat zijn de volgende noodzakelijke stappen in de Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding met het oog op het behalen van de doelstelling, namelijk het tot stand brengen van een Europese Onderwijsruimte tegen 2025?
- Welke zijn in uw land de meest succesvolle projecten of praktijken ter bevordering van een leercultuur die gebaseerd is op gemeenschappelijke waarden en het versterken van de sociale cohesie? Hoe kan samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding op het Europese niveau een dergelijke leercultuur versterken bij lerenden van alle leeftijden?

Tijdens het [seminarie van EUNEC](#) (het Europees Netwerk van Onderwijsraden) in Parijs, 16-17 mei 2019, focusten onderwijsraden op de ontwikkelingen richting deze Europese Onderwijsruimte, en op de rol die onderwijsraden hier kunnen opnemen.

3.2 Erasmus+

3.2.1 Het lopende programma

3.2.1.1 Evaluatie door het Europees Parlement

Juni 2018

Het Europees Parlement gaf de opdracht voor deze studie, die de performantie van Erasmus+ tot nu toe evalueert. De studie is een aanvulling bij de mid-term evaluatie van het programma door de Europese Commissie. Op basis van een onderzoek van de implementatie in 10 lidstaten, een analyse van beslissingsprocedures en de resultaten van de mid-term evaluatie door de Commissie, worden een aantal aanbevelingen gepubliceerd die kunnen meegenomen worden bij de besprekingen van de volgende cyclus.

[Evaluatie van Erasmus+ door het Europees Parlement](#)

3.2.1.2 Werkprogramma 2019

11 oktober 2018

In het programma voor 2019 vallen enkele nieuwe lijnen op:

- De netwerken van Europese universiteiten;
- Platformen voor ‘vocational excellence’.

Men wil verder inzetten op administratieve vereenvoudiging en gebruiksvriendelijkheid, vooral voor nieuwkomers en kleinere organisaties.

[Het werkprogramma](#)

3.2.1.3 Impact van Erasmus+

Mei 2019

Gegevens uit twee onafhankelijke studies die de Europese Commissie heeft gepubliceerd, laten zien dat Erasmus+ studenten in hun privé- en beroepsleven succesvoller maakt en universiteiten helpt om innovatiever te worden. De grootschalige studies op basis van de feedback van bijna 77.000 studenten en medewerkers en meer dan 500 organisaties, meten en analyseren de effecten van het Erasmus+-programma voor de belangrijkste begunstigden. De resultaten laten zien hoe het EU-programma jonge Europeanen helpt om zich voor te bereiden op het nieuwe digitale tijdperk en de basis te leggen voor een succesvolle loopbaan.

De belangrijkste bevindingen van de studies zijn:

- Erasmus+ helpt studenten de loopbaan van hun voorkeur te vinden en sneller werk te krijgen

Meer dan 70% van de voormalige Erasmus+-studenten zegt een beter inzicht te hebben in de wijze waarop zij hun toekomstige loopbaan willen invullen wanneer zij uit het buitenland terugkeren. Hun ervaring in het buitenland stelt hen ook in staat hun studies te heroriënteren in het licht van hun ambities. Uit de studie inzake de effecten voor het hoger onderwijs blijkt verder dat 80% binnen drie maanden na het afstuderen een baan had en dat 72% van mening is dat de buitenlandervaring hen heeft geholpen bij het vinden van hun eerste baan. Negen op de tien alumni van Erasmus+ zeggen dat zij bij hun dagelijkse werkzaamheden gebruik maken van de vaardigheden en ervaringen die zij in het buitenland hebben opgedaan. Erasmus+ pakt de discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden aan door zich te richten op de ontwikkeling van zachte en interdisciplinaire vaardigheden waar bedrijven behoefte aan hebben.

- Erasmus+ stimuleert het Europese saamhorigheidsgevoel

Meer dan 90% van de Erasmus+-studenten is ook beter in staat om samen te werken met mensen uit verschillende culturen en heeft het gevoel een Europese identiteit te hebben. De impact is het grootst bij studenten die vóór hun uitwisseling minder overtuigd waren van de EU en bij studenten die een tijd in een land zijn geweest waarvan de cultuur nogal van hun eigen cultuur verschilt.

- Erasmus+ ondersteunt digitale transformatie en sociale integratie

Samenwerkingsprojecten in het kader van Erasmus+ zorgen ervoor dat het merendeel van de deelnemende universiteiten beter is voorbereid op digitale transformatie. Het gebruik van nieuwe technologieën en innovatieve onderwijs- en leermethoden draagt bij tot de versterking van hun internationale samenwerkings- en innovatiecapaciteit. Academische medewerkers die aan Erasmus+ hebben deelgenomen, staan meer open voor het betrekken van personeel van

bedrijven bij hun onderwijsprogramma's dan hun niet-mobiele collega's. Meer dan 80% van de academici meldt dat hun ervaring in het buitenland heeft geleid tot de ontwikkeling van meer innovatieve curricula. Bovendien verklaarden twee van de drie deelnemende universiteiten dat EU-brede projecten ook sociale integratie en non-discriminatie in het hoger onderwijs bevorderen.

[Studie over de effecten van Erasmus+ op het hoger onderwijs](#)

[Studie over de impact van strategische partnerschappen tussen instellingen voor hoger onderwijs en kennisallianties in het kader van Erasmus+](#)

3.2.2 Naar een opvolger van Erasmus+

De Europese Commissie kwam met haar voorstel voor de opvolger van Erasmus+ tegemoet aan het verzoek van de Europese Raad van december 2017 om mobiliteit en uitwisseling van jongeren te intensiveren. De publicatie van het 'Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing 'Erasmus', the new programme for education, training, youth and sport' was het startschot voor de onderhandelingen met het Europees Parlement en de Europese Raad over de toekomst van Erasmus.

Tijdslijn is 2021-2027.

De Commissie vraagt een budget van 30 miljard euro (25.9 voor onderwijs en opleiding; 3.1 voor jeugd; 550 miljoen voor sport).

Het voorstel van de Commissie gaat hand in hand met de visie om te streven naar een Europese Onderwijsruimte tegen 2025: een Europa waar leren niet gehinderd wordt door grenzen; een continent waar tijd doorbrengen in een andere lidstaat de standaard wordt (of het nu is om te studeren, te leren, te werken). Er zal worden gestreefd naar een breder bereik (driemaal zoveel als in de huidige financieringsperiode), om mensen van verschillende leeftijden en van verschillende culturele, sociale en economische achtergronden te bereiken. Er komen meer mogelijkheden voor mobiliteit voor niet-formeel leren. Er komen maatregelen om jonge mensen aan te moedigen om als burgers te participeren in de maatschappij, om jongeren meer bewust te maken van de Europese gemeenschappelijke waarden, en zo bij te dragen tot het integratieproces (via het nieuwe initiatief DiscoverEU). Er komt een specifieke actie gericht op kleinschalige partnerschappen, zodat ook organisaties met kleine operationele capaciteit en weinig of geen ervaring toegang krijgen. Samenwerking tussen organisaties wordt gezien als een katalysator voor innovatie in onderwijs. Ook de samenwerking met de rest van de wereld wordt nagestreefd, via een combinatie van fysieke en virtuele mobiliteit. Het programma zet bij voorrang in op bevordering van 'toekomstgerichte vakgebieden', zoals hernieuwbare energie en milieutechnologie.

[Het voorstel van de Commissie](#)

Op de Raad Onderwijs van november 2018 bereikten de ministers een partiële algemene oriëntatie over een voorstel voor een verordening betreffende het Erasmus+-programma. Daarin wordt niet ingegaan op begrotingskwesties of -cijfers, aangezien daarover momenteel wordt onderhandeld in de context van het meerjarig financieel kader. Doel van het voorstel is het programma inclusiever te maken door het toegankelijker te maken, onder meer voor kleine en

lokale organisaties of voor kansarme jongeren, en door het uit te breiden tot alle onderwijs- en opleidingsniveaus. Om de inclusieve benadering te benadrukken heeft de Raad ervoor gekozen de huidige naam van het programma, "Erasmus+", te handhaven.

[Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van "Erasmus"](#)

Onder het Fins voorzitterschap worden de trilogieën opgestart.

3.3 Resultaten van de Raden Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport

3.3.1 Raad november 2018

De ministers bereikten een partiële algemene oriëntatie over een voorstel voor verordening betreffende het Erasmus+-programma (zie supra). Ze hielden ook een oriënterend debat over de Europese Onderwijsruimte (zie supra).

De Raad nam ook een aanbeveling aan over de **bevordering van de automatische wederzijdse erkenning van diploma's hoger onderwijs en hoger secundair onderwijs, en van de resultaten van leerperioden in het buitenland**. Bedoeling is dat diploma's hoger onderwijs en hoger secundair onderwijs en resultaten van leerperioden in het buitenland die door een erkende instelling in een EU-lidstaat zijn uitgereikt, tegen 2025 automatisch erkend worden in alle andere lidstaten zodat ieder die dat wil daar verder kan studeren.

[De aanbeveling](#)

3.3.2 Raad februari 2019

De vergadering werd geannuleerd, omdat er onvoldoende agendapunten waren.

3.3.3 Raad mei 2019

De ministers hebben een aanbeveling aangenomen over een alomvattende benadering van het **onderwijzen en leren van talen**. Doel van de aanbeveling is na te gaan hoe alle jongeren bevoegdheden kunnen verwerven in twee andere talen, naast hun moedertaal/eerste taal.

[De aanbeveling](#)

De ministers hebben ook een aanbeveling van de Raad aangenomen over stelsels voor **kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en opvang**. Het doel van de aanbeveling is de lidstaten te ondersteunen bij het verbeteren van de toegankelijkheid en kwaliteit van hun stelsels voor onderwijs en opvang voor jonge kinderen, met dien verstande dat de lidstaten zelf in de eerste plaats verantwoordelijk zijn op dit gebied.

[De aanbeveling](#)

De Raad heeft conclusies aangenomen over de uitvoering van de aanbeveling van de Raad tot invoering van **bijbscholingstrajecten: nieuwe mogelijkheden voor volwassenen**. In de conclusies

wordt nota genomen van de geboekte vorderingen op nationaal niveau en worden de lidstaten opgeroepen om:

- duurzame langetermijnmaatregelen voor bij- en omscholing van volwassenen vast te stellen;
- een samenhangende strategische aanpak vast te stellen voor het aanbieden van basisvaardigheden aan laaggeschoolde en/of laaggekwalificeerde volwassenen;
- de werkgevers, met name kleine en middelgrote ondernemingen, bewuster te maken van het belang van bij- en omscholing en van de beschikbare steunmechanismen voor de ontwikkeling van vaardigheden bij volwassenen.

[De conclusies](#)

3.4 Studies – publicaties – conferenties

3.4.1 De Onderwijs- en Opleidingsmonitor 2018 (ET Monitor)

Lancering Berlaymont-gebouw, 16 oktober 2018 door Tibor Navracsics.

De ET Monitor is een vlaggenschip publicatie voor de Europese Commissie. Dit jaar is de 7e editie.

Uit de inleiding door Navracsics:

Het onderwerp voor dit jaar is burgerschapseducatie (link met de verkiezingen voor het Europees Parlement), een vaak verwaarloosd aspect van het onderwijsbeleid, omdat de focus vaak meer ligt op inzetbaarheid. Het gaat echter niet alleen om economie, het gaat om de samenleving. Slechts 50% van de studenten heeft vertrouwen in maatschappelijke instellingen. Praktijken van scholen kunnen de attitudes van burgers beïnvloeden (open klasklimaat, bevorderen van kritisch denken, ...).

De monitor bestaat uit drie delen:

- Burgerschapseducatie en burgerschapscompetenties;
- Vooruitgang ten overstaan van de ET2020 benchmarks. Twee belangrijkste kerndoelen zijn 'Early Leavers from Education and Training' en 'Tertiary Educational Achievement' (deze doelen komen ook voor in het bredere kader EU 2020, en worden mee gemonitord via het Europees Semester);
- Investeren in onderwijs en opleiding.

Een bijlage bij de monitor presenteert landenrapporten. De monitor gaat vergezeld van een folder met vorderingen op weg naar de EU-doelen voor 2020 en factsheets per land.

Algemene conclusie:

De monitor toont de voortgang ten overstaan van de benchmarks. Benchmarks ESL en ECEC zijn praktisch gehaald. Maar er blijft een grote zorg bestaan, omdat er een brede negatieve tendens

is in basisvaardigheden, met toenemende aantallen onderpresteerders (zie PISA). Een ander probleem blijft de toegankelijkheid van onderwijs voor iedereen (inclusief onderwijs). Investerings in onderwijs zijn herstellend, maar met gemiddeld 10,2% in de EU blijft Europa achter ten opzichte van de VS en Azië.

Nu is een momentum: de EU zet zich ervoor in om in 2025 naar een Europese onderwijsruimte te streven, onderwijs hoog op de agenda te zetten, en dit komt tot uiting in de begroting. Dit zal verder worden besproken tijdens de Europese Education Summit (september 2019).

Meer informatie op de [website van de monitor](#)

3.4.2 Conferentie: Forum on the future of learning

Brussel, 24 januari 2019

Dit Forum was een initiatief van Tibor Navracsics, commissaris Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Sport, in samenwerking met DG EAC van de Europese Commissie.

De discussies (stakeholders en beleidsmakers) focusten op de belangrijkste uitdagingen voor Europa tot 2030, voornamelijk gelinkt aan

- demografie;
- inclusie en burgerschap;
- technologische veranderingen en de toekomst van werk;
- digitalisering van de maatschappij;
- milieuproblematiek;
- investeringen, hervormingen en governance.

Een panel van experts presenteerde inzichten over deze zes uitdagingen, en vroeg input aan de deelnemers in functie van de ontwikkeling van een nieuw raamwerk voor onderwijs en vorming post 2020.

[Programma en presentaties](#)

3.4.3 Eurydice publicaties

3.4.3.1 De organisatie van schooltijd in Europa

5 september 2018

[Deze publicatie](#) bevat informatie over de structuur van het schooljaar in 38 landen (lager en algemeen secundair onderwijs).

3.4.3.2 De organisatie van het academisch jaar in Europa

5 september 2018

[Deze publicatie](#) bevat informatie over hoe het academisch jaar is gestructureerd in 38 landen, voor universitair en niet-universitair hoger onderwijs.

3.4.3.3 Thuisonderwijs

26 oktober 2018

Dit is een kort [rapport](#) over thuisonderwijsbeleid in Europa, in lager en middelbaar onderwijs. Het biedt een vergelijkend overzicht van nationaal beleid in de 38 landen die deelnemen aan het Eurydice-netwerk. Beleid en wetgeving op het gebied van thuisonderwijs variëren sterk in Europa. Het vergelijkende overzicht wordt aangevuld met korte nationale beschrijvingen. Volgende vragen zijn aan de orde: Houdt verplicht onderwijs de plicht in om naar school te gaan? Hebben ouders het recht om hun kinderen thuis op te voeden? Onder welke voorwaarden kunnen ouders van dit recht gebruik maken?

3.4.3.4 National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2018/19

16 november 2018

Dit rapport biedt een overzicht van systemen van inschrijvingsgelden, beurzen en leningen in hoger onderwijs, en maakt daarbij duidelijk welke categorieën studenten wat moeten betalen, en wie recht heeft op een vorm van financiële ondersteuning. Ook belastingvoordelen en familietoelagen worden bekeken.

Het rapport bestaat uit twee delen: een comparatief overzicht met 'key points', en een set nationale informatiefiches.

[Het rapport](#)

3.4.3.5 Structurele indicatoren onderwijs

20 december 2018

Dit rapport bevat meer dan 30 structurele indicatoren voor onderwijsbeleid op vijf domeinen: ECEC (opvang en onderwijs jonge kinderen), basisvaardigheden, vroegtijdig verlaten van onderwijs en vorming, hoger onderwijs en employability van afgestudeerden. Het is een update van een gelijkaardig rapport uit 2016.

De volgende publicatie, met data voor het schooljaar 2018-2019, is gepland voor herfst 2019 en zal een overzicht bevatten van de evoluties sinds 2015.

[Het rapport](#)

4 Andere beleidsdomeinen

4.1 Jeugd

De Raad Jeugdzaken van 27 november 2018 bereikte een partiële algemene oriëntatie (standpunt van de Raad) over een voorstel voor een verordening over het **Europees Solidariteitskorps 2021-2027**. Hierbij wordt niet ingegaan op begrotingskwesties of -cijfers, aangezien daarover momenteel wordt onderhandeld in de context van het meerjarig financieel kader.

[Het voorstel](#)

De Raad nam ook een resolutie aan over de nieuwe **EU-strategie voor jongeren 2019-2027** en debatteerde over de uitvoering ervan. De strategie moet ervoor zorgen dat rekening gehouden wordt met de behoeften van jongeren in verschillende sectoren en beleidsgebieden van de EU.

[Resolutie over de nieuwe EU-strategie voor jongeren 2019-2027](#)

De ministers namen conclusies aan over de **rol van jeugdwerk in de context van migratie- en vluchtelingenaangelegenheden**. In het licht van de bevindingen van het EU-jongerenverslag 2015 en de politieke ontwikkelingen willen de nationale regeringen samen met de Europese Commissie een prioriteit maken van de integratie van jongeren met een migratieachtergrond, onder wie nieuwe migranten en vluchtelingen.

[De conclusies](#)

De Raad Jeugdzaken van mei 2019 heeft conclusies aangenomen over **jongeren en de toekomst van werk**. Om problemen als onzekerheid en onzekere werkomstandigheden aan te pakken, worden in de conclusies de volgende maatregelen voorgesteld:

- aanpasbare en dynamische onderwijs- en opleidingsstelsels;
- het bevorderen van een leven lang leren;
- een soepele overgang van school naar werk en van werk naar werk;
- gelijke toegang tot hoogwaardige banen voor alle jongeren in de toekomst.

De EU kent een duurzame economische groei en de werkloosheid is erg laag. Toch blijft de jeugdwerkloosheid relatief hoog. Tegelijkertijd veranderen de werkroosters aanzienlijk. We moeten ervoor zorgen dat jongeren na hun studie een beroep kunnen doen op adequate opleidingsprogramma's en hoogwaardige banen kunnen vinden.

[De conclusies](#)

4.2 Sociaal Beleid

De Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (EPSCO) van 21 juni 2018 nam conclusies aan over **de rol van onderwijs en opvang van jonge kinderen in het terugdringen van armoede en het bevorderen van sociale inclusie**.

De conclusies bouwen voort op de resultaten van een peer review van het Social Protection Committee (Sofia, 21 maart 2018). Ze pleiten voor een kwalitatief en toegankelijk onderwijs voor jonge kinderen, en dringen aan op meer geïntegreerd beleid (gezondheid, onderwijs, sociaal beleid, kinderrechten, ...).

In de conclusies wordt verwezen naar de aandacht voor kwaliteitsvol onderwijs en opvang van jonge kinderen in internationale raamwerken. Voor de EU gaat het dan om de Barcelona doelstellingen (formeel opvang en onderwijs voor jonge kinderen voor minstens 90% van de kinderen tussen 3 jaar en de schoolplichtleeftijd en voor minstens 33% van de kinderen onder 3 jaar, tegen 2010), en naar de doelstelling uit het Strategisch Raamwerk voor Onderwijs en

Vorming (ET 2020): deelname van minstens 95% van de kinderen tussen 4 jaar en de schoolplichtleeftijd, tegen 2020. Mondiaal wordt verwezen naar de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's), met perspectief tot 2030, waarin ook uitdrukkelijk wordt gepleit voor kwaliteitsvol onderwijs voor jonge kinderen.

[De conclusies](#)

1 Education at a glance 2018

11 september 2018

De belangrijkste boodschap uit dit rapport is dat overheden een tandje moeten bijsteken voor leerlingen die afkomstig zijn uit kwetsbare milieus, liefst al op jonge leeftijd. Want het verschil in prestaties op school dat verband houdt met de socio-economische achtergrond, komt al vroeg tot uiting en versterkt zich in de loop van de schoolloopbaan.

Voor de OESO betekent gelijkheid in onderwijs dat scholen en onderwijssystemen elke leerling gelijke mogelijkheden bieden. Het betekent niet dat elke leerling op het einde van de rit hetzelfde opleidingsresultaat kan voorleggen, maar dat de verschillen tussen leerlingen losstaan van hun achtergrond of van sociale en economische omstandigheden waar leerlingen zelf geen vat op hebben.

Het rapport toont aan dat een bredere toegang tot onderwijs, en dan vooral hoger onderwijs, niet automatisch leidt tot een grotere gelijkheid. Daarvoor moeten kinderen uit kansarme milieus minstens evenveel van die grotere toegang kunnen profiteren.

[De volledige publicatie](#)

[Samenvatting in het Nederlands](#)

[Persbericht](#)

[Landenfiche België](#)

2 SDG 4 in OECD-landen

Education indicators in focus, februari 2019

De paper stelt dat SDG 4 van de Verenigde Naties de meest comprehensieve en ambitieuze doelstellingen voor onderwijs wereldwijd ooit formuleert. SDG 4 weerspiegelt uitdagingen die in OESO-landen zeer relevant zijn, met name levenslang leren, gelijkheid en leerinhouden om een duurzame toekomst mogelijk te maken.

Tabellen met data uit OESO-landen gaan in op elke subtarget. SDG 4, de overkoepelende doelstelling voor onderwijs, zet in op het realiseren van toegang voor allen tot kwaliteitsvol leren vanaf de vroege kindertijd (SDG 4.2), de schooltijd (SDG 4.1) en de volwassen leeftijd (SDG 4.3, 4.4 en 4.6). Eén subtarget is volledig gewijd aan gelijkheid in onderwijs (4.5). SDG 4.7 tenslotte streeft ernaar dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de

bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling. Op die manier wordt onderwijs gelinkt aan bredere doelstellingen voor duurzame ontwikkeling.

[De paper](#)

3 Trends shaping education

In het rapport '*Trends Shaping Education 2019*' brengt de OESO economische, sociale en technologische veranderingen in beeld die volgens haar invloed zullen hebben op het onderwijs. De OESO reflecteert over hoe het onderwijs met die trends kan omgaan. Hiermee wil de OESO beleidsmakers en onderwijsprofessionals informeren en inspireren.

De OESO publiceert regelmatig een dergelijk rapport. Het eerste verscheen in 2008. Het laatste verscheen in [2016](#).

3.1 Opvallend in de editie 2019

Opvallend in deze editie is dat voor het eerst onderwijs een rol toebedeeld krijgt om veiligheidsproblemen aan te pakken. En dat technologie, vroeger één van de trends, nu integraal is opgenomen in elk van de trends.

Een rol voor het onderwijs om veiligheidsproblemen aan te pakken

Veiligheid is één van de nieuwe trends sinds het vorige rapport. Veiligheidsproblemen hebben volgens de OESO een steeds complexere aard: zo krijgen terroristennetwerken meer beweegruimte, waaronder in de cyberspace. Ook klimaatverandering en extreem weer vormen een groeiende bedreiging voor de veiligheid. Onderwijs kan helpen om individuen beter het verschil tussen perceptie en realiteit in te laten zien. Bovendien kan onderwijs een rol spelen om een beter beeld van veiligheidsrisico's te vormen en deze te voorkomen of beperken, zo stelt de OESO.

Technologie is overal

Nieuwe technologieën zijn een integraal deel van ons leven geworden, concludeert OESO. Daarom is technologie niet langer een op zich staand hoofdstuk, maar is het verwerkt in de verschillende delen van het rapport. Door digitalisering vervagen grenzen. Tegelijkertijd werkt het ook de verspreiding van disinformatie in de hand. OESO stelt dat het onderwijs leerlingen en studenten de juiste vaardigheden kan geven om hiermee om te gaan.

3.2 Samenvatting

3.2.1 Opbouw van de publicatie

Het boek bestaat uit vijf hoofdstukken. Elk hoofdstuk gaat in op één trend, die vanuit verschillende perspectieven wordt bekeken. Die ene trend wordt gevisualiseerd in een 'visual overview'.

Voor elk perspectief wordt de situatie geïllustreerd aan de hand van grafieken en schema's. En voor elk perspectief is er een kadertje 'Wat kan dat betekenen voor onderwijs?' (opvallend: dit kadertje bevat telkens enkel vraagzinnen). Op het einde van elk hoofdstuk wordt geprobeerd de link te leggen tussen de trend en onderwijs, onder de titel 'Moving forward'. Daarnaast wordt, per hoofdstuk, de nadruk gelegd op een aantal onzekerheden.

Tot slot bevat het boek per trend een bibliografie en een verklarende woordenlijst.

3.2.2 Welke trends?

3.2.2.1 Hoofdstuk 1: Verplaatsing van het globaal zwaartepunt

De wereld wordt meer en meer globaal en geconnecteerd. Minder mensen leven in armoede, maar er blijven vele uitdagingen. Onderwijs kan een rol spelen. Het fenomeen globalisering wordt vanuit vijf perspectieven bekeken:

- Verplaatsen van de economische macht. Dit is het resultaat van de erg grote economische groei van enkele Aziatische landen, met als gevolg een grote toename van de middenklasse wereldwijd.
- De wereld als globale marktplaats.
- Mobiliteit in een globale wereld.
- De e-planeet, met aandacht voor elektronisch afval.
- Nieuwe spelers, een nieuw spel? Met aandacht voor de rol van innovatie in de kennismaatschappij, en onder meer AI (Artificial Intelligence).

3.2.2.2 Hoofdstuk 2: Publieke zaken: burgerschap en democratie

Naties zijn verantwoordelijk voor het welbevinden van hun burgers. Onderwijs kan een belangrijke rol spelen bij het verhogen van burgerlijke en sociale participatie en het bevorderen van democratisch burgerschap.

Het fenomeen wordt vanuit vijf perspectieven bekeken:

- Private ondeugden, publieke voordelen? Met aandacht voor groeiende inkomensongelijkheid en belastingontduiking.
- De regel van het volk. Over het contrast tussen verminderd engagement bij stemmen en groeiend belang van online nieuws.
- De natie in een globale wereld. Met aandacht voor referenda en groeiende connecties tussen steden.
- Liberté, égalité, fraternité. En de rol van de overheid om dit te realiseren (voorbeeld: minderheden, genderquota).
- Ruraliteit in de 21ste eeuw, met aandacht voor specifieke uitdagingen in rurale zones.

3.2.2.3 Hoofdstuk 3: Veiligheid in een risicovolle wereld

Er zijn minder grenzen, maar dat maakt uitdagingen op vlak van veiligheid complex. Onderwijs kan een belangrijke rol spelen, door in te zetten op bewustmaking voor de nood aan preventie en het versterken van veerkracht in crisissituaties.

Ook hier vijf perspectieven:

- Persoonlijke veiligheid, gezondheid. Aandacht voor positieve trend (meer veiligheid op de wegen) en negatieve trend (dalende effectiviteit van antibiotica).
- Cyberveiligheid: nood aan meer expertise.
- Nationale veiligheid: minder oorlog tussen landen, maar veel lopende interne conflicten.
- Milieuveiligheid: aandacht voor onderzoek naar de oorzaak van meer frequente natuurrampen, en de gevolgen van luchtvervuiling.
- Economische veiligheid: aandacht voor onzekerheid op de arbeidsmarkt, en toename van schulden van gezinnen.

3.2.2.4 Hoofdstuk 4: Langer leven, beter leven

Mensen worden ouder, blijven langer gezond. Dat heeft grote impact op onderwijs, dat traditioneel voornamelijk een rol had voor jongere mensen.

Vijf perspectieven:

- Verouderende samenlevingen.
- Hoe staat het met de gezondheid? Welbevinden van ouderen staat soms onder druk (dementie, alleen oud zijn, ...).
- Actieve ouderen: implicaties voor de arbeidsmarkt en pensioensystemen.
- De 'zilveren' economie: nieuwe opportuniteiten, nood aan nieuwe vaardigheden.
- Digital age(s): over toenemende digitalisering in het leven van oudere volwassenen, met kansen en bedreigingen.

3.2.2.5 Hoofdstuk 5: Moderne culturen

De moderne wereld evolueert snel, met veranderingen op vlak van werk, familie, gender.

Vijf perspectieven:

- De geconnecteerde economie: groeiende relevantie van digitale communicatie voor het werk, toenemend freelance werk, online platformen.
- Gender op het werk, met aandacht voor loongelijkheid en flexibele maatregelen voor ouderschapsverlof.
- Veranderende families: veel kinderen worden geboren buiten het huwelijk; aandacht ook voor verbod op lijfstraffen.
- Wanneer virtueel reëel wordt, met impact op toegang en eigenaarschap van diensten en goederen.
- Ethische consumptie: aandacht voor ons koopgedrag, met impact op duurzaamheid (voorbeelden: elektrische wagens, vleesconsumptie).

[Het rapport](#)

4 Internationale Top over het lerarenberoep

14-15 maart 2019

De 9de ISTP (International Summit on the Teaching Profession) vond plaats in Helsinki, Finland. De top werd georganiseerd door de OESO, het Fins Ministerie van Onderwijs en Cultuur en EI (Education International).

Hoofdtthema dit jaar was 'The Future of Teaching and Learning'. Drie geconnecteerde topics stonden op de agenda:

- Gedeeld leiderschap. Een exploratie van de uitdagingen voor multidimensioneel leiderschap van onderwijssystemen, en van maatregelen die nodig zijn om het strategisch leiderschap van instellingen en scholen te versterken.
- Het bouwen van sterke funderingen door innovatieve pedagogieën en strategieën. Voor het eerst is er bijzondere aandacht voor ECEC (Early Childhood Education and Care).
- Naar duurzame scholen.

[Programma en presentaties](#)

5 TALIS 2018

19 juni 2019

Teaching and Learning International Survey (TALIS) is een internationaal vergelijkend onderzoek over leraren en hun schoolleiders op initiatief van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Aan de hand van vragenlijsten worden leraren en schoolleiders bevraagd over tal van aspecten van hun werk en hun werkomgeving.

Vlaanderen nam ook in 2018 deel aan het TALIS-onderzoek. Leraren en schoolleiders van zowel de eerste graad secundair onderwijs (internationaal de kern van TALIS) als van het lager onderwijs (internationaal een optionele groep) vulden een uitgebreide vragenlijst in.

Een onderzoeksteam van de Vrije Universiteit Brussel stond in voor de implementatie van TALIS 2018 in Vlaanderen. Zij maakten een eerste Vlaams rapport dat verscheen op dezelfde dag als het internationaal rapport van de OESO.

Dit zijn de belangrijkste conclusies van de onderzoekers, op vier vlakken:

- Het vinden van voldoende leraren
 - Aangevoelde nood bij schoolleiders;
 - Zeer jonge populatie, intrinsieke motivatie, sterke afname van het gevoel van waardering door de samenleving;
 - Veel deeltijdse tewerkstelling.
- Diversiteit

- Etnisch-cultureel divers Vlaanderen;
 - Duidelijke vraag naar ondersteuning ivm werken met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften;
 - Trendvergelijking toont dat effectieve lestijd onder druk staat.
- ISCED 1 vs. 2
- Op vele vlakken veeleer kleine verschillen;
 - Hoger aangevoelde noden in ISCED 1 zowel bij leraren als schoolleiders;
 - Meer ondersteuning voor beginnende leraren in ISCED 2 (aanvangsbegeleiding en mentoring);
 - Hogere nood aan professionele ontwikkeling bij leraren ISCED 1;
 - Leraren ISCED I voelen zich meer competent in het omgaan met een divers leerlingenpubliek.
- Sterk Vlaanderen
- Intrinsiek gemotiveerde leraren die het lerarenberoep als eerste beroepskeuze zien;
 - Sterke lerarenopleiding en minder ervaren belemmeringen mbt deelname aan professionele ontwikkeling;
 - Hoge aanwezigheid mentoring (ISCED II) bij jongere leraren;
 - Leraren die zichzelf als effectief zien;
 - Tevreden leraren.

<http://talis2018.be>

1 Global education monitoring report, 2019: Migration, displacement and education: building bridges, not walls

21 november 2018

Het 'GEM' of 'Global Education Monitoring' rapport is een jaarlijkse publicatie, die de voortgang ten overstaan van SDG 4 (Sustainable Development Goal 4) in kaart brengt.

Het rapport werd voorgesteld op de 'Global Education Ministers-summit', een ontmoeting tussen ruim 60 onderwijsministers om de vooruitgang op het vlak van onderwijs in het kader van de duurzame ontwikkelingsdoelen te bespreken. De vorige GEM vond 4 jaar geleden plaats in Oman. Dit jaar was België het gastland, op 6 en 7 december 2018. Vlaams viceminister-president en minister van Onderwijs Hilde Crevits en de minister-president van de Franstalige Gemeenschap Rudy Demotte ontvingen de internationale delegaties in het Brusselse Egmontpaleis. Koningin Mathilde, die ook 'UN special advocate for the Sustainable Development Goals' is, opende de top.

Elk jaar is er een specifieke inhoudelijke invalshoek. Deze editie onderzoekt de impact van alle bevolkingsbewegingen op het onderwijs: binnen en buiten de grenzen, vrijwillig en gedwongen, voor werkgelegenheid en onderwijs.

Met het oog op de toenemende diversiteit analyseert het rapport hoe onderwijs inclusieve samenlevingen kan opbouwen en mensen kan helpen om verder te gaan dan tolerantie en samen te leren leven. Onderwijs dat gelijk en rechtvaardig wordt aangeboden bouwt bruggen in plaats van muren op te werpen tussen migranten en vluchtelingen en hun gastgemeenschappen.

Wereldwijde pacts over migranten en vluchtelingen erkennen de rol van het onderwijs en stellen doelstellingen vast die in overeenstemming zijn met de wereldwijde inzet om niemand achter te laten. Dit rapport is een essentiële toolkit voor deze compacts. Het gaat over beleidskwesties die seizoensgebonden migranten aanpakken, consolidering van landelijke scholen, interculturele curricula, opname van vluchtelingen in nationale onderwijssystemen en eliminatie van segregatie, erkenning van kwalificaties, gerichte schoolfinanciering, effectievere humanitaire onderwijshulp en voorbereiding van leraren op diverse klasgroepen in nood, ... Het rapport roept landen op om onderwijs te zien als een hulpmiddel om migratie en verplaatsing te beheersen.

[Het rapport](#)

2 Equity

2.1 Measuring Equity in Education

5 april 2018

UNESCO publiceerde dit handboek ([Handbook on Measuring Equity in Education](#)) om ondersteuning te bieden bij het meten of sommige groepen niet achterop gelaten worden in onderwijs. Blijkt immers dat vele landen geen data bijhouden over de vooruitgang in onderwijs met mensen met een beperking. Deze data kunnen beleidsmakers ondersteunen bij het zoeken naar oplossingen voor deze uitdagingen, wat noodzakelijk is in het kader van SDG 4 'Ensure inclusive and quality education for all and promote lifelong learning'.

2.2 Equity in Education

23 oktober 2018

Dit is een rapport op basis van verdere analyse van PISA-resultaten. Het heeft als ondertitel 'Breaking down barriers to social mobility'.

In tijden van toenemende economische ongelijkheid wordt het verhogen van gelijkheid ('equity') in onderwijs urgenter. Sommige landen en economieën die deelnemen aan het OESO-programma voor internationale studentenbeoordeling (PISA) zijn erin geslaagd om onderwijssystemen te bouwen waar de sociaaleconomische status minder een verschil maakt voor het leren en welbevinden van studenten. Andere landen kunnen hier van leren, elk land kan nog meer doen.

Blijkt dat hoge prestaties en een positievere houding ten opzichte van leren bij kansarme 15-jarige studenten sterke voorspellers zijn van succes in het hoger onderwijs en later werken. Het rapport onderzoekt hoe gelijkheid in het onderwijs is geëvolueerd gedurende verschillende cycli van PISA. Het identificeert het beleid en de praktijken die kansarme studenten kunnen helpen om academisch te slagen en zich meer betrokken voelen op school.

Aan de hand van longitudinale gegevens uit vijf landen (Australië, Canada, Denemarken, Zwitserland en de Verenigde Staten) beschrijft het rapport ook het verband tussen de prestaties van een student aan het einde van de leerplicht en opwaartse sociale mobiliteit - dwz het bereiken van een hoger opleidingsniveau of werken in een baan met een hogere status dan je ouders.

[Het rapport](#)

3 Een referentiekader voor digitale competentie

Juni 2018

UNESCO lanceerde [dit voorstel](#), gebaseerd op [DigComp2.0](#) van de Europese Commissie. In dit laatste worden de belangrijkste componenten van digitale competentie gedefinieerd, in 5 gebieden:

- informatie- en datageletterdheid;
- communicatie en samenwerking;
- creëren van digitale content;
- veiligheid;
- problemen oplossen.